

RAPPORT

Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI)
enligt Svensk standard SS 199000:2014

NATURVÄRDESINVENTERING AV OMRÅDET "BERGET" VID NACKA STRAND, NACKA KOMMUN

Pro Natura

November 2022

Detta arbete följer svensk standard
SS 19000:2014 – Naturvärdesinventering
avseende biologisk mångfald (NVI)

Inventering, text och foto:

Pro Natura
Träringen 66b
416 79 Göteborg
Telefon: 0728-544411
e-post: ola.hammarstrom@pro-natura.net

Pro Natura:

Kontaktperson och ansvarig handläggare: Ola Hammarström
Inventering: Ola Hammarström
Kvalitetsgranskning: Ola Bengtsson

Beställare:

Nacka kommun
Kontaktperson: Elisabeth Rosell

Framsida:

Krona av gammal tall (övre) och gammal ek (nedre).

1. Sammanfattning.....	4
2. Uppdraget.....	5
2.1 Bakgrund	5
2.2 Syftet med NVI:n	5
2.3 Omfattning	5
3. Metodik.....	6
4. Allmänt om naturförhållandena	10
4.1. Geografi och bebyggelse.....	10
4.2. Naturförhållandena.....	11
4.3. Uppgifter om naturförhållandena i befintligt underlag	12
5. Beskrivningar av naturvärdesobjekt	14
6. Sammanfattning av naturvärdena i området.....	20
7. Litteratur och källor	21
7.1. Skriftliga källor	21
7.2. Kartor	22
7.3. Databaser och internet.....	22

Bilaga 1: Karta över inventeringsområdet

Bilaga 2: Karta över naturvärdesobjekten och deras naturvärdesklass

Bilaga 3: Karta över förekommande naturtyper

Bilaga 4: Karta över förekommande naturvärdesträd

1. Sammanfattning

I samband med att förutsättningar för att utöka bostadsbebyggelsen längs Fabrikörvägen vid Nacka strand undersöks, har Nacka kommun beställt en naturvärdesinventering av Pro Natura. Föreliggande naturvärdesinventering ska utgöra underlag till att beakta värden för biologisk mångfald i arbetet med detaljplanen "Berget".

Inventeringen utfördes i maj och kompletterades i oktober 2022 enligt Svensk standard 199000:2014 Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI). Detaljeringsgraden på inventeringen har varit *detalj* och inventering har skett med tilläggen *Naturvärdesklass 4* och *Värdelement - naturvärdesträd*.

Sammanlagt inventerades cirka 1,6 ha. Två naturvärdesobjekt har avgränsats. Av dessa bedömdes ett ha högt naturvärde (naturvärdeklass 2) och ett påtagligt naturvärde (naturvärdeklass 3).

De största och mest framträdande naturvärdena är, liksom på många andra platser på Sicklaön, knutna till förekomst av äldre tall och ek. Tre rödlistade arter som är beroende av gammal tall noterades i naturvärdesobjekt 1; reliktblå (NT), kolflarnlav (NT) och tallticka (NT). 59 naturvärdesträd har identifierats och utav dessa når sex träd kriterierna för särskilt skyddsvärda träd. Merparten av dessa träd utgörs av äldre tallar.

Inventeringsområdet är en del av ett större habitatnätverk som inkluderar stora delar av norra Sicklaön och som på landskapsnivå med största sannolikhet har en stor betydelse för många marginaliserade arter beroende av gammal ek och tall.

2. Uppdraget

2.1 Bakgrund

I samband med att förutsättningar för att utöka bostadsbebyggelsen längs Fabrikörvägen vid Nacka strand undersöks, har Nacka kommun beställt en naturvärdesinventering av Pro Natura. Föreliggande naturvärdesinventering ska utgöra underlag till att beakta värden för biologisk mångfald i arbetet med detaljplanen "Berget".

Figur 1. Kartan illustrerar ett tidigare förslag på bebyggelsens utformning och omfattar ca 100 nya bostäder.

2.2 Syftet med NVI:n

Genomförd NVI syftar till att kartlägga och naturvärdesbedöma förekommande naturvärden inom det område som redovisas på karta i bilaga 1.

2.3 Omfattning

Inventeringen följer den nationella standarden för naturvärdesinventering SS 19900:2014, med tilläggen "naturvärdesklass 4" och "värdeelement – naturvärdesträd".

Inventeringen har genomförts med detaljeringsgraden som i ovan nämnda standard benämns "Fältnivå detalj". Detta innebär att naturvärdesobjekt med en yta om 10 m²

eller mer ska kunna identifieras samt linjeformade objekt med en längd om minst 10 meter samt en bredd om minst 0,5 meter identifieras.

Det ska framhållas att detta, enligt standarden för naturvärdesinventering (NVI), är en sammanställning och bedömning av värden utifrån aspekten biologisk mångfald. Någon bedömning av områdets eventuella geologiska, geomorfologiska eller hydrologiska värden har ej gjorts.

I detta arbete ingår heller ingen bedömning av den kulturhistoriska miljön. Inte heller innehåller detta arbete någon bedömning av områdets sociala värden eller värden för friluftslivet.

Fältarbetet genomfördes under maj 2022 och kompletterades med ett något utökat inventeringsområde samt inventering av naturvärdesträd under oktober 2022.

3. Metodik

Naturvärdesinventeringen har genomförts enligt standarden för naturvärdesinventeringar (NVI) SS 199000:2014. För detaljer i denna så hänvisas till standarddokumenten Svensk Standard SS 199000:2014 och Teknisk rapport SIS-TR 199001:2014.

Grunden i denna standard är att på ett transparent, upprepbart och väldefinierat sätt genomföra *naturvärdesbedömningar* vad gäller biologisk mångfald. Syftet med en naturvärdesinventering är att identifiera och avgränsa de geografiska områden i landskapet som är av positiv betydelse för biologisk mångfald samt att dokumentera och naturvärdesbedöma dessa. Ett områdes naturvärde redovisas genom att det tilldelas en naturvärdesklass. Naturvärdesinventeringar kan genomföras med olika ambitionsnivåer beroende på syftet med inventeringen. Detta gäller huruvida fältarbete ska genomföras eller ej, vilken detaljeringsgrad inventeringen ska ha (vilken som är minsta obligatoriska karteringsenhet) och om inventeringen ska ha några tillägg (t.ex. identifiering av objekt med generellt biotopskydd, inventering av särskilda arter, identifiering och avgränsning av områden som har naturvärdesklass 4). I denna inventering ingår tilläggen *naturvärdesklass 4 och värdeelement – naturvärdesträd*.

En viktig princip i arbetet med naturvärdesinventering enligt standarden är att naturvärdesbedömningen ska utgå från två olika bedömningsgrunder – *bedömningsgrund art* och *bedömningsgrund biotop*. Den första avser i vilken grad arter

och arters förekomst bidrar till naturvärdet. Den andra är en bedömning av hur biotopen bidrar till den biologiska mångfalden. De båda bedömningsgrunderna är naturligtvis beroende av varandra så att högre värde från biotopsynpunkt normalt leder till att området också har värden i form av artförekomster.

Ett viktigt begrepp vid användningen av arter som bedömningsgrund är begreppet *naturvårdsart*. Enligt standarden för naturvärdesinventeringar (NVI) så är naturvårdsart en art som indikerar att ett område har naturvärde eller som i sig själv är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Detta är i linje med ArtDatabankens definition av begreppet (ArtDatabanken 2013). Enligt ArtDatabanken är naturvårdsarter ett samlingsbegrepp för skyddade arter, rödlistade arter, typiska arter, ansvarsarter, signalarter och nyckelarter. I standarden hanteras dock nyckelarter separat och ingår därmed inte i begreppet naturvårdsart. Signalarter markeras i listorna över naturvårdsarter med "S" och typiska arter med "T". Indikatorarter för gräsmarker och liknande vegetationstyper markeras med "ÄoH". Rödlistade arter markeras med artens rödlistningskategori, "NT", "VU", "EN", "CR" och "DD". Rödlistade arter som är minskande till exempel p.g.a sjukdomar och vars framtid inte i första hand beror av att vissa geografiska områden bevaras, tillskrivs inte något artvärde. Exempel på sådana arter är alm, ask och grönfink.

I denna inventering har framförallt arter som användes i Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering (Skogsstyrelsen 2014), vilka bedöms indikera förhöjda naturvärden i skogsmiljöer, använts som signalarter.

Viktiga faktorer vid bedömning av ett områdes biotopkvalitet är:

- Naturlighet
- Processer och störningsregimer
- Strukturer
- Element
- Kontinuitet
- Naturgivna förutsättningar
- Förekomst av nyckelarter
- Läge, storlek och form

Strukturer och element är av särskild betydelse vid bedömningen eftersom de är företeelser som kan uppfattas i fält. De används därför i många fall för att indirekt bedöma förekomst av andra biotopkvaliteter, som t.ex. naturlighet, processer och störningsregimer, kontinuitet, naturgivna förutsättningar och vissa nyckelarter.

Biotopens värde beror också på hur sällsynt och hotad den är.

I standarden finns också angivet hur olika *naturtyper* ska benämnas. En naturtyp är en sammanfattande benämning på en grupp biotoper med gemensamma kännetecken. I naturvärdesinventeringen grupperas biotoperna i följande naturtyper: Infrastruktur och bebyggd mark, täkt och upplag, park och trädgård, åkermark, äng och betesmark, igenväxningsmark, skog och träd, myr, fjäll, berg och sten, sandmiljö, grund marin mjukbotten, grund marin hårbotten, djup marin mjukbotten, djup marin hårbotten, biogent rev och bubbelrev, antropogen marin miljö, grund sjö, djup sjö, småvatten, vattendrag, antropogen limnisk miljö, havsstrand samt limnisk strand. Begreppet naturtyp används ibland, både i vanligt tal och i biologiska sammanhang, med något annorlunda betydelse. Ett exempel är Natura 2000 som använder naturtyp i en annan betydelse.

Ett viktigt resultat av en naturvärdesinventering är att *naturvärdesobjekt* identifieras, avgränsas, bedöms och beskrivs. Ett naturvärdesobjekt i en naturvärdesinventering är ett avgränsat geografiskt område med naturvärde, som utgörs av en dominerande naturtyp och som kan bedömas till en och samma naturvärdesklass. I standarden ska ett naturvärdesobjekt vara ett sammanhängande geografiskt område.

De naturvärdesklasser som används i naturvärdesinventeringen är:

- Naturvärdesklass 1 - högsta naturvärde
- Naturvärdesklass 2 - högt naturvärde
- Naturvärdesklass 3 - påtagligt naturvärde
- Naturvärdesklass 4 - visst naturvärde

Enligt uppdragsbeskrivningen ska naturvärdesinventeringen vid Nacka Strand utföras som fältinventering med detaljeringsgrad detalj. Detta innebär att minsta objekt som ska identifieras är en yta av 10 m² ha eller mer eller ett linjeformat objekt med en längd av 10 m eller mer och en bredd av 0,5 m eller mer. De områden som redovisas i denna inventering är de som uppnått naturvärdesklass 4 eller högre.

Det område som inventerats framgår av bilaga 1 medan avgränsning av naturvärdesobjekt och naturvärdesklassning redovisas på karta i figur 4 och bilaga 2. I bilaga 3 redovisas vilka naturtyper som förekommer bland naturvärdesobjekten och i bilaga 4 redovisas förekommande naturvärdesträd.

Följande moment har utförts i NVI:n:

Förarbete

1. Sammanställning av tidigare dokumentation om naturen i inventeringsområdet.

2. Potentiella naturvärdesobjekt har avgränsats.
3. Fältkartor för arbetet där potentiella naturvärdesobjekt är markerade har tagits fram. Fältkartorna har innehållit en bakgrund med ortofoto.

Fältarbete

Inventering har genomförts i hela det område som redovisas i bilaga 1. I detta område har naturvärdesobjekt som tillhör naturtypen Skog och träd urskilts. Namnskicket för att benämna olika biotoper följer där så är möjligt Sydsvenska lövskogar (Löfgren & Andersson 2000), Handbok för inventering av nyckelbiotoper (Skogsstyrelsen 2014) samt KNAS (Jönsson 2009).

Det finns ingen vedertagen definition för vad ett naturvärdesträd är. Metoden i denna inventering har följt Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd (Höjer & Hultengren 2004) med tilläggen efterträdare för grova och gamla träd, (d.v.s. träd som inte når definitionen för mycket gamla träd eller jätteträd men som börjar uppnå en ansevärd ålder/grovlek) samt värdesträd för naturvårdsarter och boträd. Naturvärdesträd har i detta arbete definierats enligt nedan:

- **Jätteträd** (≥ 100 cm \emptyset)
- **Grova träd - efterträdare** (70–99 cm \emptyset)
- **Mycket gamla träd** (tall, ek, gran, bok ≥ 200 år, övriga trädslag ≥ 140 år)
- **Gamla träd - efterträdare** (tall, ek, bok 150–199 år, gran 120–199 år, övriga trädslag 100–139 år)
- **Värdesträd för naturvårdsarter** (rödlistade arter, signalarter och skyddade arter)
- **Hålträd** (≥ 40 cm \emptyset)
- **Boträd** (träd med uthackade bohål)

Trädålder har uppskattats utifrån strukturer i trädets växtsätt (grovlek, kronstruktur, mängd död ved i kronan, barkstruktur, etc.). Således finns en viss osäkerhet i åldersbestämningarna, framförallt gällande senvuxna träd.

Rapportering

Rapporteringen följer standarden och för detaljer hänvisas till standarddokumenten. Om inga kommentarer anger annat så är redovisade naturvårdsarter noterade under denna naturvärdesinventering.

4. Allmänt om naturförhållandena

4.1. Geografi och bebyggelse

Inventeringsområdet är cirka 1,5 ha stort och är beläget vid Nacka Strand på Sicklaön. Området utgörs av tallskogsdominerade höjdparter som bryts av bebyggelsen vid Nacka strand och Vikdalen. Åt väster ansluter inventeringsområdet till det något större sammanhängande skogsområdet kring Ryssbergen. Åt öst och norr ligger områdena som bebyggs av såväl bostäder som verksamheter. Direkt öster om inventeringsområdet pågår nybyggnation av bostäder. På andra sidan bebyggelsen vid Nacka strand och Jarlaberg – en dryg kilometer österut – ligger naturreservatet Nyckelviken. Inventeringsområdet är strandnära med Saltsjöstranden belägen endast 100 m norrut.

Figur 2. Nordändan av inventeringsområdet utgörs av gränsszonen mellan ett sammanhängande naturområde kring Vikdalen och den bebyggda delen av Nacka Strand.

4.2. Naturförhållandena

Sicklaön är en halvö som avgränsas av vatten. Norrut finns Lilla Värtan och farleden in mot centrala Stockholm. I söder begränsas ön av den gamla farleden Järlasjön, som är en sötvattensfylld sprickdal, och i öster av Skurusundet.

Utmärkande bland de naturgeografiska förutsättningarna i regionen är ett sprickdalslandskap där långsträckta sjöar och lerfyllda, fordom uppodlade, dalbottnar fyller ut sprickdalarna. De mest uttalade sprickdalarna är orienterade från väst mot öst på Sicklaön. Ett annat stråk går från nordväst mot sydost. Berg och branter dominerar terrängen och högsta punkten är ca 70 m.ö.h. Berggrunden utgörs främst av gnejser av hög ålder och urberget har här genomgått stora förändringar genom veckning. Mestadels har berggrunden lågt pH och är svårvittrad men avviker på ett par ställen med fickor av rikare berg- och jordarter.

Förutom de ovan nämnda vattnen som begränsar Sicklaön finns flera mindre sjöar. Tidigare fanns ytterligare sjöar och våtmarker som idag har dikats ut. De odlade stråken har varit få och små. Idag saknas helt odlingsmark bortsett från betesmarker i Nyckelvikens naturreservat.

Skogen är på Sicklaön talldominerad där de högst belägna delarna intas av gles hållmarksskog. Tallskogarna är som regel påtagligt gamla och med lång kontinuitet. Traktskogsbruket har egentligen aldrig nått Sicklaön varför tallar som är flera hundra år inte är ovanliga. Belägenheten på en halvö har säkert bidragit till att områdets natur kunnat bevaras så väl. Graninslaget blir ställvis dominerande där jordtäckets är något tjockare, ofta i nordsluttningar, men granen bildar sällan större bestånd. Lövskog av naturskogskaraktär finns längs branter där ek och lind dominerar. I djupare dalgångar har lövskogen tydligare kulturpåverkan där den nyttjats för bete och grova träd bildar ett glesare trädskikt. Nyckelvikens många hundra gammelekar utgör ett bra exempel.

Skyddad natur förekommer på Sicklaön i Nyckelviken och Långsjöns naturreservat och ytterligare områden har föreslagits att bli skyddade, t.ex. Ryssbergen/Vikdalen och Skuruparken. Dessa områden är naturskogsartade med rikliga mängder gamla träd. Marker med gamla träd förekommer också i tätortsnära småskogar och på äldre tomter runtomkring på Sicklaön.

Figur 3. Förekomst av gammal tall är karaktäristiskt för Stockholmsområdet i allmänhet och Sicklaön i synnerhet – såväl i naturområden som i anslutning till bebyggelse. Figuren visar en gammal tall i kanten mot Fabrikörvägen.

4.3. Uppgifter om naturförhållandena i befintligt underlag

Inom aktuellt inventeringsområde saknas särskilda områdesbestämmelser för naturreservat, Natura-2000 och sedan tidigare avgränsade biotopskyddsområde. Ingen del av inventeringsområdet är beläget inom område som klassats som riksintresse.

Inga delar av inventeringsområdet berörs av strandskydd.

Inga områden omfattats av tematiska inventeringar som utförts på nationell nivå, såsom nyckelbiotopsinventeringen, våtmarksinventeringen, ängs och betesmarksinventeringen och sumpskogsinventeringen.

Uppgifter om området saknas i Grönstrukturprogram för Nacka kommun (2011) och dess underlagsrapport (Ekologigruppen 2009).

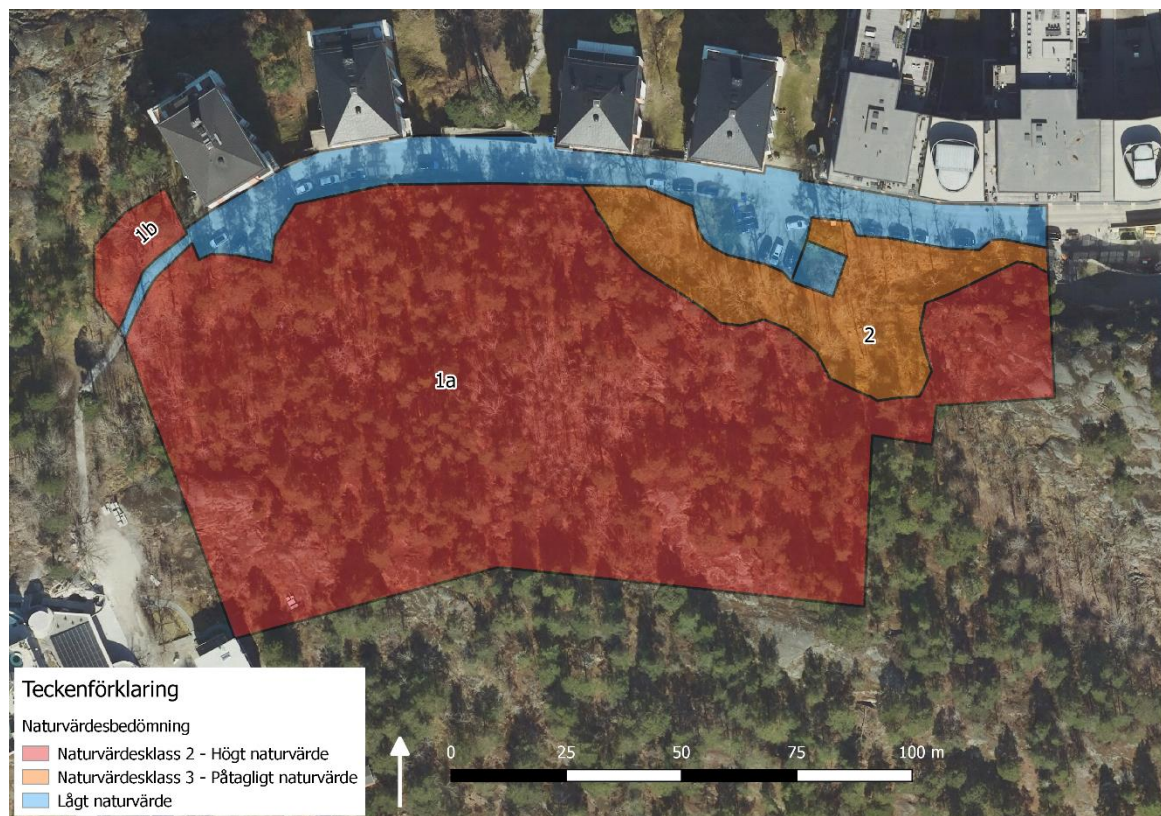
Inventeringsområdet är beläget i ett område som identifierats som "viktig spridningsväg mellan ädellövsmiljöer" samt "spridningsväg mellan barrskogsmiljöer" i en tidigare utredning av ekologiska samband på Sicklaön (Ekologigruppen 2014).

Ett antal träd med förhöjd betydelse för biologisk mångfald har identifierats i en tidigare inventering av naturvärdesträd (Fasth 2013a). Inventeringsområdet sammanfaller med delar av objekt 2 och 3 som avgränsats i denna inventering och naturvärdesträden består framförallt av tall, men även ek och lind.

På Artportalen finns inga fynd från inventeringsområdet registrerade. Emellertid finns ett antal fåglar rapporterade cirka 100 m söder om inventeringsområdet. Dessa fynd har en noggrannhet på 225 m och det går inte utesluta att dessa arter även nyttjar områden innanför inventeringsområdet. Fynduppgifterna har inte haft utslagsgivande betydelse för naturvärdesbedömningen men fåglars juridiska skyddsstatus kan ha betydelse för planerna att exploatera området. Exempel på fågelarter som noterats är kråka (NT), björktrast (NT) och svartvit flugsnappare (NT).

5. Beskrivningar av naturvärdesobjekt

Två naturvärdesobjekt av naturtypen Skog och träd har identifierats. Ett av dessa bedömdes ha högt naturvärde (naturvärdesklass 2) och ett påtagligt naturvärde (naturvärdesklass 3).

Figur 4. Karta över inventeringsområdet och avgränsade naturvärdesobjekt samt deras naturvärdesklass.

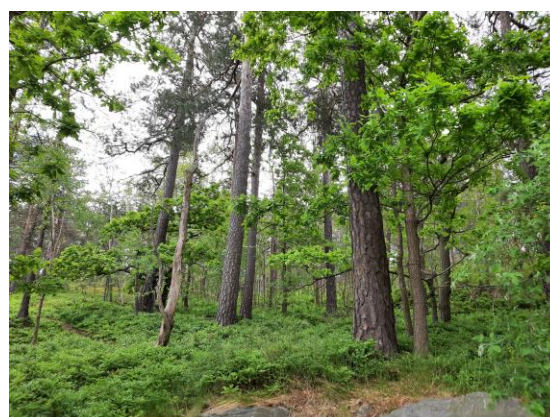
Naturvärdesobjekt 1

Objekt-ID Nacka strand 1	Naturvärdesklass 2 – Högt naturvärde
Inventeringsdatum 2022-05-30	Inventerare Ola Hammarström, Pro Natura
Biotoper Barrnaturskog	Areal 1,23 ha
Naturtyper Skog och träd	Natura 2000 naturtyper Västlig taiga – 9010

Översiktlig beskrivning

Naturvärdesobjektet utgörs av ett område med tallskog som är av ristyp och relativt högvuxen, men mot toppen av mindre höjdparter mer har karaktär av hällmarksskog med senvuxna, låga träd. Skogen är flerskiktad med en mycket varierad åldersstruktur – äldre träd förekommer spritt i området och några enstaka tallar är mycket gamla. Flera rödlistade arter som är beroende av äldre tall noterades i området; kolflarnlav *Carbonicola anthracophila* (NT), tallticka *Porodaedalea pini* (NT), och äldre kläckhål av reliktböck *Nothorina muricata* (NT).

Lövinslaget är stort med ek, asp och björk men mestadels ungt, undantaget enstaka senvuxna ekar. Lövträden är generellt undertryckta och ställvis har lövrika partier börjat självgallra sig med ett rikligt inslag av döda, kläna stammar, högstubbar och lågor. Enstaka torrträd, lågor och högstubbar av tall förekommer också. På den döda veden växer flera vanligt förekommande vedsvampar såsom borstticka *Trametes hirsuta*, björkticka *Piptoporus betulinus*, violtagging *Trichaptum fuscoviolaceum* samt den mindre vanligt förekommande rävtickan, *Inucutis rheades*.

Figur 5. Tallskog med rikt varierad trädålder och inslag av ek.

Figur 6. Flera av områdets tallar är mycket gamla.

På fruktkroppar av dessa svampar noterades de svamplevande skalbaggsarterna brokig svampsvartbagge *Diaperis boleti* och *Cis boleti* samt laven *Chaenotheca balsamconensis* som i Sverige endast påträffas på svampar av släktet *Trichaptum*. Ingen av dessa arter är att betrakta som naturvårdsarter men belyser ändå en naturlig dynamik i beståndet.

I det glesa buskskiktet växer ung rönn och asp samt enstaka enbuskar. Marken är mestadels torr-frisk och fältskiktet domineras av blåbär med inslag av lingon, liljekonvalj och smalbladiga gräs.

Inom naturvärdesobjektet har 56 naturvärdesträd identifierats. Sex av dessa bedöms uppnå kriterierna för särskilt skyddsvärda träd.

Naturvärdesobjektet fortsätter söderut utanför inventeringsområdet och omfattar merparten av den skogsbevuxna höjden mellan Vikdalen och Nacka strand. Eftersom objektet delas av en mindre stig har området delats upp i 1a och 1b.

Bedömningsgrund biotopvärde

Området bedöms hysa ett påtagligt biotopvärde genom olikåldrig tallskog med inslag av mycket gamla träd, gott om lövträd och allmänt förekommande död ved.

Bedömningsgrund artvärde

Naturvärdesobjektet bedöms hysa ett påtagligt artvärde genom förekomst av flera rödlistade arter kopplade till äldre tall.

Naturvårdsarter:

- Kolflarnlav, *Carbonicola anthracophila* (NT)
- Tallticka, *Porodaedalea pini* (NT)
- Reliktbock, *Nothorina muricata* (NT) äldre kläckhål
- Råvticka, *Inucutis rheades* (S)

Tidigare fynd:

- Vintertagging, *Irpicodon pendulus* (NT) (Fasth 2013a)
- Blompraktbagge, *Anthaxia similis* (S) (Fasth 2013a)

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Naturvärdena i området är knutna till äldre tallskog med gott om variation och strukturer som har betydelse för biologisk mångfald samt förekomsten av flera

rödlistade arter. Sammanfattningsvis bedöms området hysa högt naturvärde motsvarande klass 2.

Tidigare inventeringar

Området behandlas som del av objekt 2 i en tidigare utförd inventering av naturvärdesträd (Fasth 2013a). Objektet tilldelas i detta arbete naturvärdesklass 1–2 och pekar ut ett antal gamla tallar som naturvärdesträd.

Naturvärdesobjektet ligger i vad som i rapporten Spridningsanalys Sicklaön (Ekologigruppen 2014) pekas ut som "spridningsväg mellan barrskogsmiljöer" vilket bidrar till naturvärdesbedömningen.

Lagligt skydd.

Sex av de äldsta tallarna bedöms vara runt 200 år gamla och når därmed kriterierna för särskilt skyddsvärda träd. Negativ påverkan på skyddsvärda träd är samrådspliktigt enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

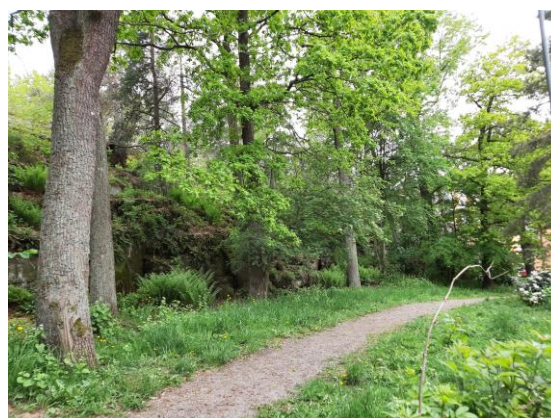
Liljekonvalj är i Stockholms län fridlyst genom 9§ i artskyddsförordningen.

Naturvärdesobjekt 2

Objekt-ID Nacka strand 2	Naturvärdesklass 3 – Påtagligt naturvärde
Inventeringsdatum 2021-05-30	Inventerare Ola Hammarström, Pro Natura
Biotoper Ek-tallskog av bergig typ	Areal 0,17 ha
Naturtyper Skog och träd	Natura 2000 naturtyper -

Översiktlig beskrivning

Naturvärdesobjektet utgörs av en lövdominerad brant i randzonen mot Fabrikörvägen samt den mindre terrängsvackan som åt söder fortsätter utanför inventeringsområdet. Trädskiktet domineras av ek med inslag av björk, rönn, sötkörsbär, asp och tall. Träden är mestadels mogna men inte gamla, med undantag för en grov ek med begynnande hålbildning samt en äldre lind och en mycket gammal tall. I själva branten förefaller flera ekar vara senvuxna.

Figur 7. Ekdominerat trädskikt invid gångväg.

Branten är nordvänd och innehåller flera mindre klippsprång och i östra delen en större klippa med både beskuggade och solbelysta lodytor. Klipporna är bevuxna med bergbunden silikatvegetation såsom getrams och stensöta och har ställvis en välutvecklad beväxning av kryptogamer med till exempel bräkenmossa *Plagiochila asplenoides* och andra bladlevermossor, samt rödfleckig knotterlav *Trapeliopsis pseudogranulosa*. I övrigt återfinns liljekonvalj, bergslok, vitsippa, gökärt, träjon, skogsfibblor och blåbär i fältskiktet, samt hassel, rönn och ung asp i buskskiktet. Död ved förekommer sparsamt genom enstaka döda ekar. Naturvärdesobjektet är påverkat av mänsklig närvaro genom en genomkorsande gångväg, närliggande bebyggelse och spridning av främmande växtarter såsom rhododendron och gullregn. I en ek noterades ett äldre fågelbo.

Inom naturvärdesobjektet har tre naturvärdesträd identifierats varav ett träd bedöms uppnå kriterierna för särskilt skyddsvärda träd.

Bedömningsgrund biotopvärde

Området bedöms hysa ett påtagligt biotopvärde genom ett ädellövdominerat skogsparti med naturlig struktur och förekomst av ett hålträd, en äldre lind samt en gammal tall. Värdeelementet nordvänd lodyta bidrar till biotopvärdesbedömningen.

Bedömningsgrund artvärde

Naturvärdesobjektet bedöms hysa visst artvärde genom förekomst av ett träd med tidigare fynd av reliktböck samt typiska växtarter för ekskog.

Naturvårdsarter:

- Liljekonvalj, *Convallaria majalis muricata* (T)
- Ekorrhör, *Maianthemum bifolium* (T)
- Bergslok, *Melica nutans* (T)
- Getrams, *Polygonatum odoratum* (T)

Tidigare fynd:

- Reliktböck, *Nothorina muricata* (NT) (Fasth 2013a)

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Naturvärdena i området är knutna till ädellövskog med naturliga strukturer samt inslag av gamla träd och lodytor. Sammanfattningsvis bedöms området hysa påtagligt naturvärde motsvarande klass 3.

Tidigare inventeringar

Området behandlas som del av objekt 3 i en tidigare utförd inventering av naturvärdesträd (Fasth 2013a). Objektet tilldelas i detta arbete naturvärdesklass 2 och pekar ut ett tre naturvärdesträd av ek, tall och lind.

Naturvärdesobjektet ligger i vad som i rapporten Spridningsanalys Sicklaön (Ekologigruppen 2014) pekas ut som "viktig spridningsväg mellan ädellövsmiljöer" samt "spridningsväg mellan barrskogsmiljöer". Båda dessa landskapssamband har bäring på naturvärdesbedömningen.

Lagligt skydd

två av naturvärdesträden (en ek och en tall) når kriterierna för särskilt skyddsvärda träd. Negativ påverkan på skyddsvärda träd är samrådspliktigt enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Liljekonvalj är i Stockholms län fridlyst genom 9§ i artskyddsförordningen.

6. Sammanfattning av naturvärdena i området

Två naturvärdesobjekt har avgränsats. Av dessa bedömdes ett ha högt naturvärde (naturvärdeklass 2) och ett påtagligt naturvärde (naturvärdeklass 3).

De största och mest framträdande naturvärdena är, liksom på många andra platser på Sicklaön, knutna till förekomst av äldre tall och ek. Tre rödlistade arter som är beroende av gammal tall noterades i naturvärdesobjekt 1; reliktböck (NT) (äldre fynd av denna art finns även i naturvärdesobjekt 2), kolflarnlav (NT) och tallticka (NT). Sex av de äldsta tallarna bedöms vara över 200 år och en ek är ett hålträd. Dessa träd når kriterierna för särskilt skyddsvärda träd. Utöver dessa sju träd identifierades även 51 äldre tallar i det ungefärliga åldersspannet 150–190 år, samt en äldre lind vilka har mätts in som så kallade naturvärdesträd.

Områden med gamla träd har en stor betydelse för många känsliga arter ur flera olika organismgrupper och på norra Sicklaön är sådana områden väl representerade på obebyggda och glest bebyggda delar – framförallt beträffande gammal tall och ek. Tidigare utförda inventeringar av naturvärdesträd och naturvärdesinventeringar i Nacka Strand (Calluna 2016), Vikdalen (Fasth 2013a), Ryssbergen (Calluna 2019; Fasth 2019) och Henriksdalsberget (Fasth 2013b; Hammarström 2020) visar att det på norra Sicklaön finns ett, mer eller mindre sammanhängande, nätverk av områden med höga naturvärden knutna till gammal tall och ek. Detta område länkar dessutom samman med de dokumenterat höga naturvärdena i Nyckelvikens naturreservat. Detta habitatnätverk har på landskapsnivå med största sannolikhet en stor betydelse för många marginaliserade arter som är beroende av gammal ek och tall.

Sett i ännu större skala så har Stockholmsregionen en särställning vad gäller miljöer med gammal tall och ek. I och med urbaniseringen i regionen har många områden inte varit aktuella för rationellt skogsbruk vilket gjort att det finns långt mycket mer värdefulla tallmiljöer kvar här jämfört med mer glesbefolkade, liknande områden i Sverige där skogsbruk bedrivits mer intensivt.

7. Litteratur och källor

7.1. Skriftliga källor

Andersson, L. 1993: Ängs- och hagmarker i Jönköpings län. – Miljö i Jönköpings län 1993:1. Länsstyrelsen i Jönköpings län.

ArtDatabanken 2013: Naturvårdsarter. – ArtDatabanken rapporterar 14, SLU.

Ekologigruppen 2009: Biologisk mångfald i Nacka, Underlagsrapport till grönstrukturplan för Nacka kommun. Projektnr. 5577.

Ekologigruppen 2014: Spridningsanalys Sicklaön. Grönstruktur och ekologiska samband för miljöer med ädla lövträd och, respektive äldre barrskog.

Calluna 2016: Naturvärdesinventering Bergs Gård, Nacka kommun 2016. Calluna AB.

Calluna 2019: Naturvärdesinventering (NVI) och insektsinventering för Ryssbergen och Östra Vikdalen i Nacka. Sammanställning av inventeringar i Ryssbergen 2016 med kompletterande fältbesök 2019, Östra Vikdalen 2018 samt Ryssbergens brandområde 2019. Calluna AB.

Fasth, T. 2013a: Naturvärdesträd i Nacka Strand. Pro Natura.

Fasth, T. 2013b: Naturvärdesträd på Henriksdalsberget, Nacka kommun. Pro Natura.

Fasth, T. 2019: Inventering av naturvärdesträd i Östra vikedalen – Naturvärden vid tunnelmynning Ryssbergen. Pro Natura.

Hammarström, O. 2020: Naturvärdesinventering av Henriksdalsberget, Nacka kommun. Pro Natura.

Höjer, O. & Hultengren, S. 2004: Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Naturvårdsverket. Rapport 5411.

Jordbruksverket 2005: Ängs- och betesmarksinventeringen – inventeringsmetod. Jordbruksverket Rapport 2005:2.

Jönsson, C. 2009: Ny metod för kontinuerlig naturtypskartering av skyddade områden (KNAS). – Metria Geoanalys. 2009.

Löfgren, R. & Andersson, L. 2000: Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. Kriterier för naturvärdering, skydd och skötsel. – Naturvårdsverket. Rapport 5081.

Nacka kommun 2011: Grönstrukturprogram.

Nitare, J. (ed.) 2010: Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. – 4:e rev uppl. Skogsstyrelsen.

Påhlsson, L. 1998: Vegetationstyper i Norden. – TemaNord 1998:510.

SIS Swedish Standards Institute 2014: Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI). Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. – Svensk Standard SS 199000:2014.

SIS Swedish Standards Institute 2014: Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI). Komplement till SS 199000. – Teknisk rapport SIS-TR 199001:2014.

Skogsstyrelsen 2014: Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.

SLU, Artdatabanken 2020: Rödlistade arter i Sverige 2020. – SLU, Uppsala.

7.2. Kartor

Ortofoto (2021), erhållet av Nacka kommun via WMS-länk.

7.3. Databaser och internet

Artportalen – Rapportsystem för växter, djur och svampar:

<https://artportalen.se/>

Länsstyrelsernas geodatakatalog:

<https://ext-geodatakatalog.lansstyrelsen.se/GeodataKatalogen/>

Naturvårdsverkets kartverktyg Skyddad natur

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

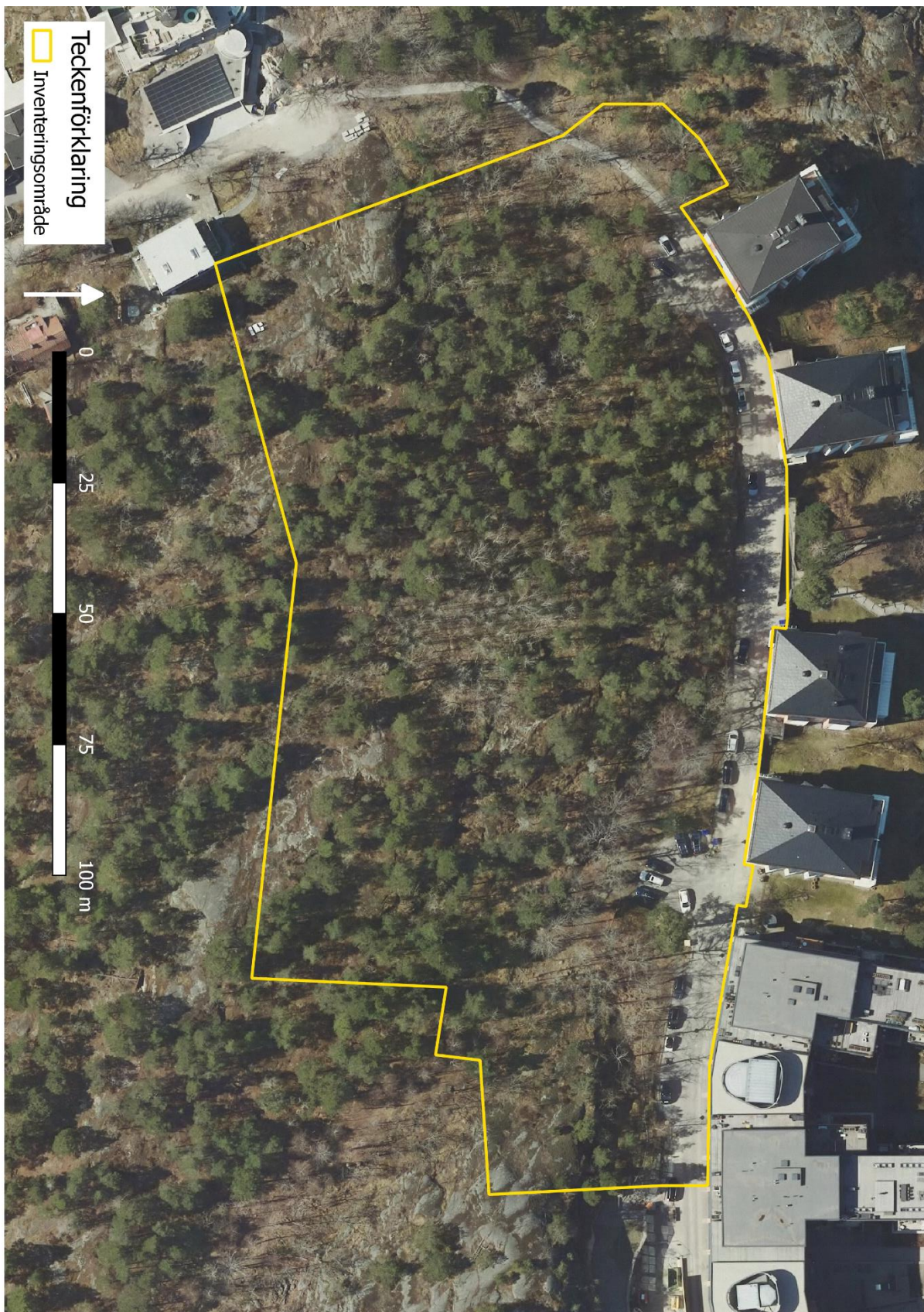
Skogsstyrelsens kartdatabas:

<https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/>

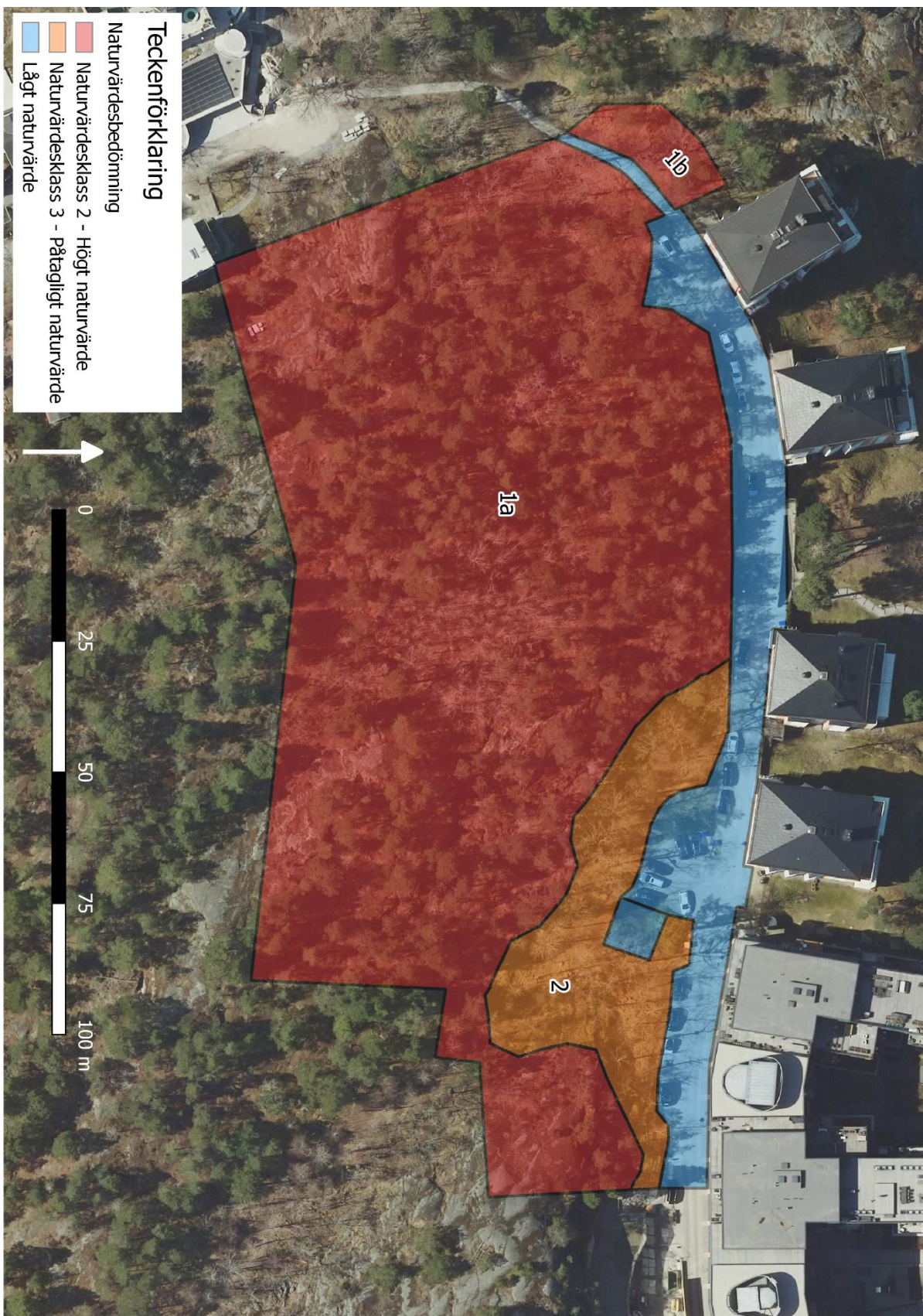
Utförare Pro Natura Träringen 66b 416 79 Göteborg Handläggare Pro Natura Ola Hammarström	Dokumentnamn Naturvärdesinventering av området "Berget" vid Nacka strand, Nacka kommun	Sidnummer (antal sidor) 22 (22)
		Datum 2022-11-23
		Version 2:1

Bilaga 1.

Karta över inventeringsområdet

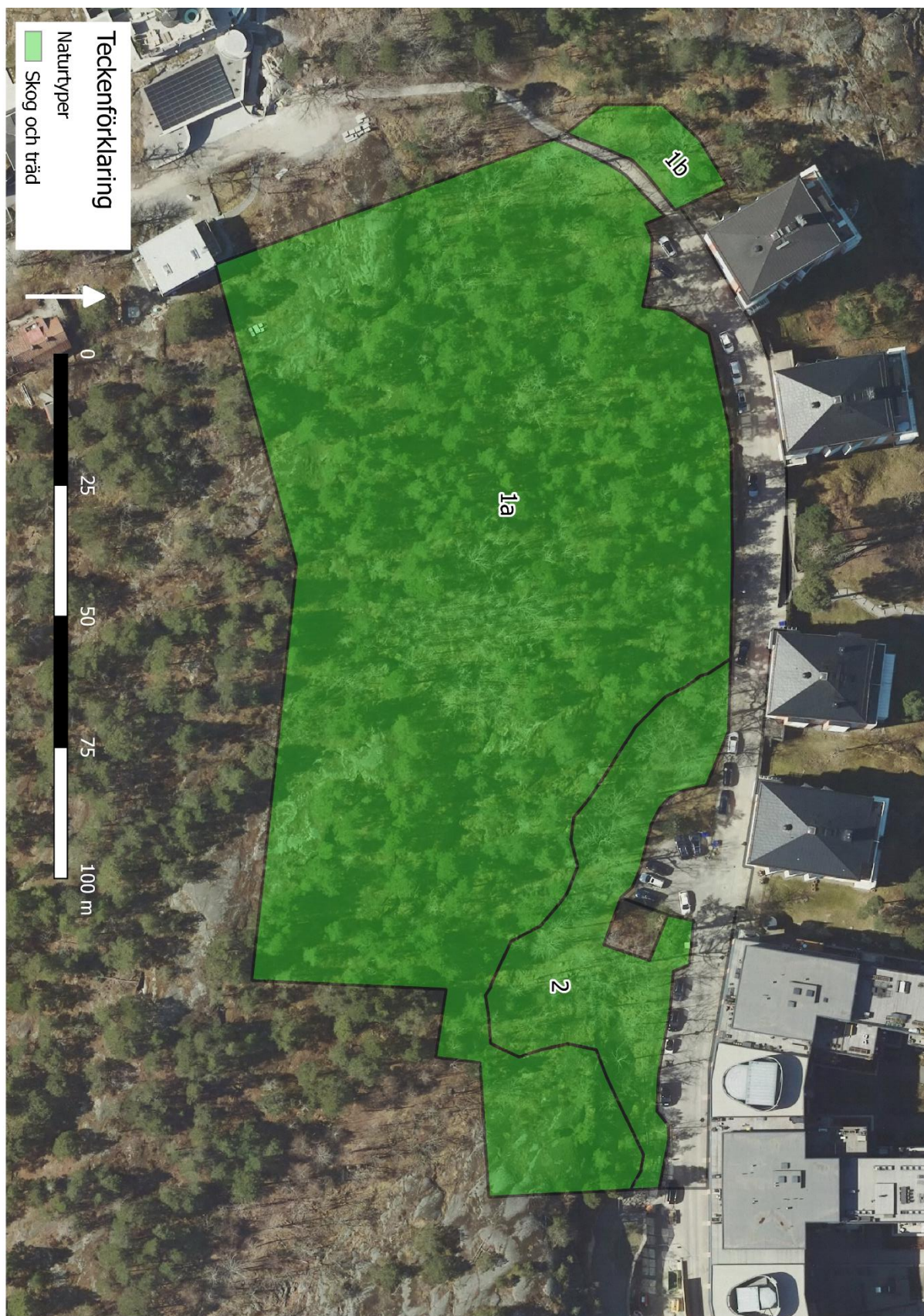

Bilaga 2. Karta över naturvärdesobjekten och deras naturvärdesklass

Bilaga 3.

Karta över förekommande naturtyper

Bilaga 4. Karta över förekommande naturvärdesträd

